VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA STAVEBNÍ
ÚSTAV ARCHITEKTURY

FACULTY OF CIVIL ENGINEERING
INSTITUTE OF ARCHITECTURE

URBANISTICKÉ ŘEŠENÍ NÁBŘEŽÍ ŘEKY JIHLAVY V TŘEBÍČI

URBAN DESIGN OF WATERFRONT IN TŘEBÍČ

DIPLOMOVÁ PRÁCE
DIPLOMA THESIS

AUTOR PRÁCE BC. VIKTOR JINDRA
AUTHOR

VEDOUCÍ PRÁCE Ing. arch. TOMÁŠ PAVLOVSKÝ, Ph.D.
SUPERVISOR

BRNO 2014

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
FAKULTA STAVEBNÍ

Studijní program	N3504 Architektura a rozvoj sídel
Typ studijního programu	Navazující magisterský studijní program s prezenční formou studia
Studijní obor	3501T014 Architektura a rozvoj sídel
Pracoviště	Ústav architektury

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Diplomant	Bc. Viktor Jindra
Název	Urbanistické řešení nábřeží řeky Jihlavy v Třebíči
Vedoucí diplomové práce	Ing. arch. Tomáš Pavlovský, Ph.D.
Datum zadání diplomové práce	30. 11. 2013
Datum odevzdání diplomové práce	23. 5. 2014

V Brně dne 30. 11. 2013

.....	.....
prof. Ing. arch. Alois Nový, CSc. Vedoucí ústavu	prof. Ing. Rostislav Drochytka, CSc., MBA Děkan Fakulty stavební VUT

Podklady a literatura

Územní plán města Třebíč – výřez
Situace místa stavby – polohopis a výškopis
Hon, Milan: Vývoj koncepce kompaktního bydlení. [s.l.] : Nakladatelství ČVUT, 2007. 26 s. ISBN 978-80-01-03742
Holl,Steven. Paralaxa.
Zadražilová, Miroslava: Intenzivní městské struktury, pojednání k disertační práci, 2010
Neufert Ernst: „Navrhování staveb“,Consultinvest Praha 2000
Související vyhlášky, technické normy a hygienické předpisy

Zásady pro vypracování

Tématem zadání je urbanistický návrh nábřeží řeky Jihlavy v Třebíči, v těsném sousedství historického středu města. Řešením by měl být návrh nábřeží i přelehlých objektů k němu- míchání různých funkcí s převahou bydlení(bydlení, dílny, obchody, kanceláře, restaurace a vhodné pracovní příležitosti).

Diplomová práce bude obsahovat:
- Dokladovou část
- Urbanisticko - architektonickou studii
- Model

Výkresová část bude zpracována s využitím CAD, textová část a případné tabulkové přílohy budou zpracovány v textovém a tabulkovém editoru PC. Ve stanoveném termínu bude výsledný elaborát odevzdán vedoucímu diplomové práce v úpravě a kompletaci podle jednotných pokynů Ústavu architektury FAST VUT v Brně. Při zpracování diplomového projektu je nezbytné řídit se směrnicí děkana č. 12/2009 vč. příloh č.1,2,3: Úprava odevzdání a zveřejňování vysokoškolských kvalifikačních prací (VŠKP) na FAST VUT.
Předepsané přílohy:
Seznam složek:
A.DOKLADOVÁ ČÁST
B.URBANISTICKÁ STUDIE:
- textová část A4 v předepsané podobě
- urbanistická studie v úměrném měřítku
- urbanistický detail v úměrném měřítku
- úplný projekt ve formátu A3, A2
- presentační plakát 700/1000mm na výšku
C.MODEL v úměrném měřítku
CD s dokumentací celého projektu

Předepsané přílohy

.....

Ing. arch. Tomáš Pavlovský, Ph.D.

Vedoucí diplomové práce

Abstrakt
Diplomová práce se zabývá urbanistickým řešením nábřeží řeky Jihlavy v Třebíči, jeho návazností na centrum města a obnovou městské části Stařečka, původního historického jádra osídlení, částečně asanovaného v 80. letech 20. Století. Cílem práce je integrace daného území do centra města a revitalizace nábřeží jako funkčního veřejného prostoru.

Klíčová slova
Třebíč, řeka Jihlava, nábřeží, Stařečka, Komenského náměstí, historické centrum, dopravní situace, revitalizace, zástavba

Abstract
Master's thesis focuses on urban design of Jihlava river waterfront in Třebíč, its connection to the city center and urban renewal of Stařečka, former historic settlement, partially demolished in the 80s. The goal is to integrate given area into the city center and revive the waterfront as a functional public space.

Keywords
Třebíč, Jihlava river, waterfront, Komenský square, historic city center, traffic, urban renewal, development
…

Bibliografická citace VŠKP

Bc. Viktor Jindra *Urbanistické řešení nábřeží řeky Jihlavy v Třebíči.* Brno, 2014. 6 s., 17 s. příl. Diplomová práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta stavební, Ústav architektury. Vedoucí práce Ing. arch. Tomáš Pavlovský, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval(a) samostatně a že jsem uvedl(a) všechny použité informační zdroje.

V Brně dne 23.5.2014

……

podpis autora
Bc. Viktor Jindra

PROHLÁŠENÍ O SHODĚ LISTINNÉ A ELEKTRONICKÉ FORMY VŠKP

Prohlášení:

Prohlašuji, že elektronická forma odevzdané diplomové práce je shodná s odevzdanou listinnou formou.

V Brně dne 23.5.2014

……

podpis autora
Bc. Viktor Jindra

Poděkování:

Tímto bych rád poděkoval vedoucímu práce Ing. Arch. Tomáši Pavlovskému, Ph.D. za časté a přínosné konzultace.

SEZNAM PŘÍLOH:

PRŮVODNÍ ZPRÁVA

-PRŮVODNÍ ZPRÁVA

-SEZNAM LITERATURY A ZDROJŮ

-PROHLÁŠENÍ

PORTFOLIO – ELABORÁT A1

01	HISTORIE ÚZEMÍ	
02	ORTOFOTOMAPA	1:2000
03	FOTODOKUMENTACE	
04	STRUKTURA A MORFOLOGIE	1:2000
05	STÁVAJÍCÍ ÚZEMNÍ PLÁN	1:2000
06	ANALÝZA DOPRAVNÍ SITUACE	1:2000
07	PROBLÉMOVÝ VÝKRES	1:2000
08	KONCEPT	
09	NÁVRH – FUNKČNÍ PLOCHY	1:2000
10	NÁVRH – SITUACE	1:2000
11	NÁVRH – DOPRAVNÍ ŘEŠENÍ	1:2000
12	NÁVRH – ZÁSTAVBA	1:1000
13	NÁVRH – NÁBŘEŽÍ	1:2000
14	DETAIL ÚZEMÍ	1:500
15	VIZUALIZACE	

PLAKÁT

ARCHIVAČNÍ KOPIE ELABORÁTU – FORMÁT A3

FOTODOKUMENTACE FYZICKÉHO MODELU – FORMÁT A3

CD

PRŮVODNÍ ZPRÁVA

URBANISTICKÉ ŘEŠENÍ NÁBŘEŽÍ ŘEKY JIHLAVY V TŘEBÍČI

Diplomová práce květen 2014

Vedoucí práce: Ing. Arch. Tomáš Pavlovský, Ph.D.

Autor práce: Bc. Viktor Jindra

Místo

Třebíč se nachází v jihovýchodní části kraje Vysočina. Území města leží na obou březích řeky Jihlavy na celkové ploše 56 km2, v nadmořských výškách od 392 do 503m.n.m. Město je rozděleno na 17 městských částí a v současnosti zde žije na 37 tisíc obyvatel.

Historie

Počátky města sahají do roku 1101, kdy byl na místě současného zámku založen benediktínský klášter. První písemná zmínka o Třebíči se pak datuje do roku 1277. Na konci 19. století město zažilo rozmach průmyslu a výroby a před začátkem druhé světové války se zde nacházela řada významných podniků, jako například sodovkárna ZON, Hasskův podnik v židovské obci nebo koželužské závody Budischowski, později vlastněné společností Tomáše Bati. Po roce 1948 byly tyto podniky znárodněny a další velký rozvoj město zaznamenalo až v 70. letech, kdy zde byla budována nová sídliště v souvislosti s výstavbou jaderné elektrárny Dukovany. Od 90. let minulého století průmyslová produkce poklesla a nový impuls k rozvoji města, tentokrát v oblasti cestovního ruchu, přineslo zapsání Třebíčské židovské čtvrti a baziliky sv. Prokopa na seznam kulturních památek UNESCO v roce 2003.

Řeka

Řeka Jihlava pramení v Jihlavských vrších na Českomoravské vysočině, teče v hluboké dolině (až 160m, v Třebíči cca 60m) a před Novomlýnskými nádržemi ústí do Svratky. Délka činí 184,5km, na jejím toku se nachází vodní nádrže Dalešice a Mohelno.

Doprava

Městem prochází několik významných silničních tahů I. a II. třídy, železniční trať Brno - Třebíč - Jihlava a v blízkosti se také nachází dálnice D1 z Prahy do Brna. V současnosti je ve městě v provozu 9 autobusových linek městské hromadné dopravy a autobusové nádraží pro dálkové spoje.
Třebíč se dlouhodobě potýká se špatnou dopravní situací způsobenou vysokým podílem individuální automobilové dopravy ve městě. Kritickým místem je silniční průtah I/23 v blízkosti historického centra, který zajišťuje průjezd jak pro tranzitní dopravu, tak i dopravní obsluhu zastavěných částí města a stává se tak nadměrně vytíženou komunikací, trvale zhoršující kvalitu života v okolí.

Sociální a kulturní prostředí

Neoficiální předlistopadová kultura v Třebíči obsáhla mnoho žánrů – výtvarné umění, divadlo, hudbu, přepisoval se samizdat. Devadesátá léta pak byla vyvrcholením již dávno čilého kulturního a uměleckého života Třebíče (surrealista Ladislav Novák, ilustrátor Josef Kremláček, malíři Zdeněk Šplíchal, Václav Dosbaba, básník Pavel Herot,…). Koncerty a festivaly, autorská čtení, básnění, výstavy a performance najednou mohly probíhat veřejně, netrestalo se za ně a lidé se jich nemohli nabažit. Euforická vlna po letech přirozeně opadla, nálada se vrátila k normálu, ale i tak si Třebíč dodnes drží svojí svébytnou uměleckou a kulturní scénu.

Podnikání a zaměstnanost

Historicky byla Třebíč orientována především na průmysl strojírenský a kožedělný. Zemědělská činnost byla provozována především v přilehlých obcích.
V 90. letech došlo ve většině podniků k organizačním změnám, poklesla průmyslová produkce, snížil se počet pracovníků v průmyslu. Na druhou stranu vznikla řada malých a středních firem.

Míra nezaměstnanosti se pohybuje kolem 12%, což je v rámci republiky, ale i kraje Vysočina, vysoká hodnota. Třebíč tak trpí stálým nedostatkem pracovních míst.
Dnes jsou dotovány průmyslové zóny, podnikatelské a výzkumné inkubátory. V Třebíči funguje značné množství živnostníků a zájem místních obyvatel o podnikání nadále vzrůstá.

Zástavba

Po druhé světové válce začal v Třebíči významným způsobem vzrůstat počet obyvatel, k překotnému urbanistickému rozvoji ale dochází až při výstavbě sídlišť pro zaměstnance jaderné elektrárny Dukovany v 70. a 80.letech 20. století. Rozvoj provází vznik silničního průtahu I/23 v blízkosti historického centra, dále vznikají autobusové nádraží, sídliště po obvodu města (Mariánka, Hájek, Nové Dvory, Horka-Domky), zástavba samostatnými rodinnými domy, dvojdomky, případně řadovými domy v Týně, Podklášteří, Nových Dvorech, Horka-Domcích, Borovině, s tím související velké množství škol a některé průmyslové areály.

Asanována zcela byla osada Horka s křivolakou strukturou drobných uliček a částečně i Stařečka, jež byla nejstarší částí města, svébytným jádrem s pevnou uliční strukturou a jasně definovaným náměstím.
V současnosti počet obyvatel Třebíče klesá, ale plocha zástavby nadále výrazně roste a v centru města zeje díra. Historické jádro bylo asanací rozpůleno, veřejný prostor zde zničen, ulice Vítězslava Nezvala obnažena předimenzovaným autobusovým nádražím. V ploše Komenského náměstí dnes zcela dominuje automobilová doprava s jednou z nejvytíženějších křižovatek v regionu, a chodci se pouze mrzutě shromažďují kolem semaforů, což je v historickém jádru města nepřijatelné.

Idea

„Každý jedinec potřebuje získat zkušenost ze střetnutí s druhými, aby se rozvíjel jak ve smyslu psychologickém, tak etickém. Psychologicky – lidská bytost se rozvíjí ve střídavém rytmu dezorientace a znovunabytí rovnováhy. A eticky – bolestná a nepohodlná setkání s těmi, kteří jsou odlišní, jsou jedinou cestou, jak se člověk naučí skromnosti.“
Richard Sennet, Prostory demokracie, V: Petr Kratochvíl (ed.) Architektura a veřejný prostor, Zlatý Řez, Praha, 2012

Bavíme sebe i ostatní, povrchními příběhy, které o podstatě našich životů nevypovídají nic, charakterizujeme se extrémními situacemi, ve kterých zkušenost nejde prohlubovat, toužíme získávat stále víc, různorodě, šokem, aby zábava nikdy neskončila. Čím dál méně jsme schopni předávat zkušenost hlubokou, vytvořit pouto, nezvratitelný vztah a prostřednictvím předaného na sobě pracovat a rozvíjet se.

K budování kořenů, pokory, vztahu k prostředí, ve kterém žijeme, ke společenství lidí kolem nás, je potřeba veřejného prostoru. Schopnost identifikovat se s veřejným prostorem a užívat jej plně, je podmíněna kontinuitou jeho vývoje, změnami natolik přirozenými, abychom neztratili vztah k místu. Nikoliv vztah jednotlivce, ale dlouho budované strukturní vztahy společnosti, vztahy mezi lidmi vyjádřené prostřednictvím tohoto prostoru. Stavba města je o kontinuálním vývoji a pokoře.

Řeka ve městě

Řeka přináší do naší statické a bezpečné současnosti vědomí nespoutanosti přírody. Nelze ji podrobit, nemůžeme ji ovládat. Tekoucí živel si svou cestu Třebíčským masivem hledá od variského vrásnění v prvohorách, tedy o nějakých 300 milionů let déle, než Třebíčané. A my jej dnes poutáme a oklešťujeme – jsme ovládáni strachem, protože jsme stavěli, kde to není vhodné, neznali pravidla, a chceme absolutní kontrolu. Kontrolu ale nezískáme a při snaze o ni ztrácíme schopnost z potenciálu řeky těžit. Hospodářské využití Jihlavy zcela vymizelo, vodácky je od výstavby přehrad (Mohelno, Dalešice) využitelná jen minimálně. A potenciál společenský a relaxační ztrácíme ohrazováním živlu také. Kontakt s řekou není v umělém korytu se čtyřmetrovými zdmi možný, namísto žádaného okamžiku uvolnění městské zástavby, jak by bylo přirozené, stavíme bariéru.

Návrh

Doprava

Cílem návrhu je v prvé řadě zklidnění automobilové dopravy v území a utlumení jejích negativních vlivů na život ve městě. Velkoplošná povrchová parkoviště nahrazují automatizované parkovací domy, počty jízdních pruhů jsou redukovány, stejně tak i počet světelně řízených křižovatek. Pro snadnější pohyb chodců v území jsou na silnicích uplatněny zpomalovací prvky, jako je zakřivení cest, oddělení jízdních směrů ostrůvkem nebo zpomalovací prahy. Tyto zásahy v dopravě jsou podmíněny přesunem současného autobusového nádraží a vybudováním jižního obchvatu (obojí dle stávajícího záměru města).

Výstavba

Je žádoucí navrátit řešenému území drobné měřítko odpovídající jeho poloze v centru. Proluky v zástavbě doplní nové polyfunkční, bytové a rodinné domy, stávající areály výroby a podnikatelských aktivit budou rekonstruovány, vzniknou čitelné veřejné prostory v odpovídajícím měřítku pro bezpečný a pohodlný pohyb chodců a cyklistů. Uličky se zahrádkami restaurací a kaváren, s obchody a byty, nad kterými se tyčí věže baziliky. Prostory s potenciálem pro rozmanitou skladbu společenských a sousedských aktivit.

Řeka

Současný stav nábřeží neumožňuje dostatečný kontakt s řekou a to jak vizuálně, tak pocitově, nevhodným rozmístěním laviček a zeleně v květináčích, využíváním ploch na nábřeží k parkování vozidel, ale zejména znemožněním přístupu k samotné vodní hladině. Většina Třebíčského nábřeží tak zeje prázdnotou i přes svoje bezprostřední sousedství s rušným centrem města. K tomu přispívá i fakt, že přímé cesty po nábřeží jsou na mnoha místech přerušeny buď fyzickými bariérami, nekvalitním nášlapným povrchem, ohrazením soukromého pozemku, nebo křížením s rušnou silniční komunikací.

Navrhované řešení rozvíjí potenciál řeky ve městě jako klidového prostoru sloužícího ke každodenní rekreaci obyvatel, k jejich vzájemnému setkávání a k pořádání kulturních akcí. Jednotlivé oddělené úseky nábřeží jsou vzájemně propojeny do jednoho celku, jsou budovány nové přístupové cesty k nábřeží a na mnoha místech je umožněn přístup k vodní hladině. Cílem návrhu není zakrývat přirozené vlastnosti místa, maskovat dvorní trakty domů orientovaných k náměstí nebo přidávat řece umělé vrstvy atraktivity, ale nabídnout obyvatelům prostor pro bezprostřední kontakt s přírodou v autentickém prostředí historického centra jejich města.

Základní bilance

	Plochy stavební- návrh	
B	Plochy bydlení	2,730 ha
	Smíšená funkce centra	9,106ha
O	Občanská vybavenost	0,708 ha
Os	Sport a rekreace	0,241 ha
Vs	Výrobní aktivity	0,107 ha
	Hlavní sběrné komunikace	0,974 ha
Pg	Parkovací domy	0,190 ha
	Plochy nestavební- návrh	
	Veřejné dopravní plochy	7,155 ha
	Vodní plochy a toky	4,315 ha
Z	Veřejná prostranství a zeleň	5,099 ha
	Rozloha řešeného území	**30,625 ha**

Základní bilance bytů a obyvatel

Forma bydlení- návrh	Počet BJ	Počet obyvatel
Bydlení v rodinných domech	36	144
Bydlení v bytových domech	154	504
Celkem	190	648

Nové pracovní příležitosti

	Plocha m2	Počet obyvatel
Občanská vybavenost	1474	37
Kancelářské plochy	5860	147
Obchodní plochy	3589	90
Celkem		274

Základní bilance parkování

Parkování na terénu	139
Parkování v zakladačích	518
Parkováni na pozemku	64
Celkem	721

SEZNAM LITERATURY A ZDROJŮ

Literatura:

GEHL, Jan. Život mezi budovami: užívání veřejných prostranství. Vyd. 1. Brno: Nadace Partnerství, 2000, 202 s. ISBN 80-858-3479-0.

Kurfürst, Petr. Řízení poptávky po dopravě: jako nástroj ekologicky šetrné dopravní politiky /Praha: Centrum pro dopravu a energetiku,2002. 1. vyd. 112 s.

MELKOVÁ, Pavla. Význam řeky ve městě: Řeka jako veřejný prostor současného města. [online]. [cit. 2014-05-22]. Dostupné z: http://www.uppraha.cz/uploads/assets/dokumenty/aktuality/melkova_vyznam_reky_ve_meste.pdf

Richard Sennet, Prostory demokracie, V: Petr Kratochvíl (ed.) Architektura a veřejný prostor, Zlatý Řez, Praha, 2012

Hlukové mapy, dostupné na: http://hlukovemapy.mzcr.cz/
Mapový server seznam, dostupný na: http://www.mapy.cz/
Mapový server google, dostupný na: http://maps.google.com/
Nahlížení do katastru nemovitostí, dostupné na: http://www.cuzk.cz/

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
FAKULTA STAVEBNÍ

POPISNÝ SOUBOR ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

Vedoucí práce	Ing. arch. Tomáš Pavlovský, Ph.D.
Autor práce	Bc. Viktor Jindra
Škola	Vysoké učení technické v Brně
Fakulta	Stavební
Ústav	Ústav architektury
Studijní obor	3501T014 Architektura a rozvoj sídel
Studijní program	N3504 Architektura a rozvoj sídel
Název práce	Urbanistické řešení nábřeží řeky Jihlavy v Třebíči
Název práce v anglickém jazyce	Urban design of waterfront in Třebíč
Typ práce	Diplomová práce
Přidělovaný titul	Ing. arch.
Jazyk práce	Čeština
Datový formát elektronické verze	
Anotace práce	Diplomová práce se zabývá urbanistickým řešením nábřeží řeky Jihlavy v Třebíči, jeho návazností na centrum města a obnovou městské části Stařečka, původního historického jádra osídlení, částečně asanovaného v 80. letech 20. Století. Cílem práce je integrace daného území do centra města a revitalizace nábřeží jako funkčního veřejného prostoru.
Anotace práce v anglickém jazyce	Master's thesis focuses on urban design of Jihlava river waterfront in Třebíč, its connection to the city center and urban renewal of Stařečka, former historic settlement, partially demolished in the 80s. The goal is to integrate given area into the city center and revive the waterfront as a functional public space.
Klíčová slova	Třebíč, řeka Jihlava, nábřeží, Stařečka, Komenského náměstí, historické centrum, dopravní situace, revitalizace, zástavba
Klíčová slova v anglickém	Třebíč, Jihlava river, waterfront, Komenský square, historic city center, traffic, urban renewal, development

jazyce